

Themanummer: Mijn voorouder in de krant.
Mattie Bruining-Hoeksma
www.mattiebruining.nl

Van 1909 tot 1911 stond er een verhaal over mijn voorouder Klaas de With in het Gereformeerde weekblad De Wachter. Het betrof een feuilleton over zijn leven dat in 37 afleveringen om de week in het blad verscheen.

Het verhaal over hem was door zijn kleinkinderen verteld aan Dominee Jacob Kok (geboren 5 februari 1857), die een broer was van de uitgever Jan Hendrikus Kok (geboren op 8 oktober 1871 te Dokkum). Hij had een uitgeverij te Kampen en zodoende kwam het verhaal in de krant. Saillant detail is dat de opa van beide broers de dominee Frederik Alberts Kok was, die bekend was omdat hij tijdens de Afscheiding in 1834 een centrale plaats innam bij het verzet tegen de afgescheiden dominees, een onderdeel van het verhaal van Klaas de With.

FEUILLETON

Uit de Geschiedenis
der Afscheiding

DOOR
Ds. J. KOK.

(12) De blauwverver.
v.

't Was reeds laat toen Klaas wakker werd. Hoe lang had hij geslapen, waar was hij? Hij herinnerde het zich. Hij kon zich haast niet voorstellen, dat hij dagen lang in dood-gevaar had verkeerd en nu hier zoo rustig en warm in 't zachte bed lag. Die menschen waren erg goed voor hem, hij had hun veel te danken, maar meer nog aan God, die hem had gered. Zoo van harte deed hij het dan ook. Hij had Gods goedheid en zorg ondervonden en gevoelde zich veilig; „of God hem verder zou bewaren en naar zijne moeder brengen, ook die vriendelijke menschen wilde vergelden, wat ze aan

een vreemde gedaante hadden, zijne moeder had het niet beter kunnen, doen". Het waren zeker vrome menschen: hoe eerbiedig had die man gelezen en hoe hartelijk geboden? Waar zouden ze zijn? Zoü hij er uitgaan? Hij zag langs het gordijn de kamer in, hoe netjes zag het er alles uit! De zolder was glimmend zwart, kleine vensters met gordijntjes onder en boven en daarvoor op de smalle verbanken bloemen en planten; fijne maten op de vloer en daarover, onder de tafel nog een kleed; in zoo'n mooie kamer had hij nog nooit geslapen. Op de tafel stond een theeblad, een koffiepote op een konfoortje, een bord vol dun gesneden tarwebrood, een schoteltje met eijeren en een met rookvleesch, alsof er zoo dadelijk iemand aan tafel zou gaan zitten om te ontbijten. Zou dat voor hem wezen? Dan werd hij als een prins bediend. Dat moest moeder eens zien en Pier!

Hij hoorde, dat er iemand in de kamer ergens bezig was, maar hij zag niet wie. Daar sloeg een deur open en daar kwam met harde slagen in 't uur en Klaas rees overeind. „Al wat doet u?" 't Was meer dan tijd om te staan en terwijl hij beweging maakte dit te doen, stond de huisvrouw voor zijn bed en vroeg: „Goed geslapen, vriend?"

„Best, vrouw
„Vrouw Visser, zeg maar en hoe heet jij?"

„Klaas, vrouw Visser. Wat heb ik lang geslapen".
„Das niets, dat hadt ge wel noodig na zoo'n reis. Zoudt ge er nu uitkomen, of zijt ge nog niet frisch?"
„Frisch en vlug, en ik dank u wel voor al uw vriendelijkheid."
„Dat kan later wel, kom er eerst maar eens uit." „k Zal een kop koffie inschenken en dan moet ge goed eten, 't staat al lang klaar. Hier zijn kleeren van Hendrik, onzen zoon, die zullen wel passen; die van u zijn nog niet droog, probeer maar eens, ik kom aanstonds terug" en zij liet Klaas alleen, voor hij nog wat zeggen kon.

Hij stond op, alleen zijn been deed hem wat zeer, maar anders scheelde hem niets. De kleeren pasten hem goed; hij moest lachen toen hij 't korte buisje aantrok en met sommige stukken van Hendrik's kostuum wist hij geen weg, maar in korte broek, vest en buisje gekleed, zat hij weldra bij de tafel. 't Was hem alsof hij droomde, hij gevoelde zich gelukkig, hoe vreemd alles ook voor hem was. Weldra deed hij zich te goed aan 't geen voor hem klaar stond.

„Ge moet uw best maar doen, Klaas, 't is je gegund", zei vrouw Visser die binnenkwam en tegenover hem kwam zitten. En 't duurde niet lang, of Klaas moest aan 't vertellen;

waar hij vandaan kwam, of hij nog een moeder had? „Ja?" Dat dacht ik wel, een goede moeder, nou?"
„Een beste, vrouw Visser, maar hoe dacht u dat zoo?"
„Ge hebt er gisteravond van gedroomd zeker. Wij hoorden het, dat ge van haar iets zeidet. Bad zij niet?"
„Klaas kwamen de tranen in de oogen, toen zij hem dat vroeg en voor hij kon antwoorden, verder ging: „Nou jonge, een biddende moeder is heel wat waard. God heeft haar bidden gehoord en u gered."
„Dat wist moeke toch niet, vrouw Visser?"
„Ik denk het wel, Klaas, een moeder voelt soms van verre dat hare kinderen in gevaar zijn. Ik ben blij dat ge hier zijt, doe maar of ge thuis zijt, uw moeder zal het wel goed vinden en ge kunt haar later alles vertellen".

Dat werd een gezellige dag. Visser kwam ook thuis en begroette zijn gast hartelijk. Hendrik kwam van den dijk en wist nieuws van 't schip. „Er was zoo goed als niets meer van te zien. Men was er nog heen geweest, maar er was niets meer aan te doen. Hoe het nu verder gaan zou met al dat volk?"
„Daar maken we ons nog niet bezorgd over", meende vader Visser, dat zullen we wel hooren. Ik ben nieuwsgieriger te weten hoe het Klaas (zoo heet je immers?) gegaan is?"

In het kort even het verhaal van Klaas, het heeft al eens in de 11 en 30 gestaan (januari 2013) en is ook te vinden op mijn website.

Klaas de With, geboren in 1777, begon zijn carrière als sjouwer en pakhuisjongen bij een wolhandel en blauwverver in Franeker. Tijden de Bataafse republiek viel de handel stil en monsterde Klaas aan op een oorlogsfregat. Hij raakte betrokken bij de slag bij Camperduin in

de oorlog met de Engelsen, dit was in november 1797. Hij leed schipbreuk (daarover gaat ook bovenstaand fragment) en deserteerde. Hij reisde onder een valse naam naar het noorden en kwam na omzwervingen in Grootegast terecht. Daar begon hij op een gegeven moment met een wolhandel en blauwververij. Daar komt ook de titel van het feuilleton vandaan: De Blauwverver.

Via een bekende kwam hij terecht in de kerk van Ulrum om daar te luisteren naar 'de ware prediking' van Ds. Hendrik de Cock. Op die manier kwam hij in aanraking met de beweging van de afscheiding; de groep uit Ulrum en omstreken wilde zich afscheiden van de Nederlands Hervormde Kerk en de Gereformeerde leer uitdragen. Dit ging niet zonder slag of stoot en bij een oproer in de kerk werd Klaas de With aangewezen als de dader die Ds. Nicolaas Smith een elleboogstoot had gegeven. Hij viel op door zijn blauwe handen en werd tot zondebok gemaakt. Hij moest een boete betalen en werd voor 1½ half in de gevangenis van Hoorn geplaatst.

Een indrukwekkend verhaal en het leende zich heel goed voor een vervolgserie in de Gereformeerde courant. Omdat het verhaal mondeling werd doorverteld en lang na het overlijden van Klaas in de krant verscheen zijn er ook foutjes ingeslopen. Zaken die nu via het zoeken in archieven zijn recht te zetten. Zo kwam ik erachter dat zijn vader niet vermist was geraakt op een koopvaardijship, maar 'gewoon' was overleden en dat zijn moeder was hertrouwd. Ook de naam van het oorlogsschip waarop Klaas zat was anders. Maar ja hoe gaat zo iets: de naam van het schip was een stad, dan is 'de Medemblik' gemakkelijk verward met 'de Monnickendam'.

De verhalen uit de krant zijn allemaal woord voor woord overgetypt door een nicht van mijn moeder, Gepke de With die er een boek van maakte en dat werd later door andere nazaat van Klaas, Willem de Wit (zonder de h) in hedendaagse taal omgezet.

Zo houdt het voorgeslacht vele generaties bezig.....

De lijn van mij naar Klaas de With:

Mattie Hoeksma 1958

Aafke Postma 1923- 2014 x Louw Hoeksma 1917-1986

Gepke de With 1893-1970 x Ate Postma 1887-1973

Petrus de With 1860-1923 x Martje Brink 1865-1924

Jan de With 1833-1913 x Antje Renkema 1832-1871

Petrus de With 1812-1886 x Trientje Boonstra 1806-1873

Klaas de With 1777-1846 x Foske v.d. Laan 1768-1843